

PERSCOMMUNIQUÉ

Links:

[NBB.Stat](#)
[Algemene informatie](#)

Maandelijks conjunctuurenquête bij de bedrijven – november 2018

Het ondernemersvertrouwen herstelt zich in november

- **Het ondernemingsklimaat verbeterde in alle ondervraagde bedrijfstakken**
- **De verbetering was opmerkelijk groot in de handel**

Het optimisme van de handelaars kwam tot uiting in alle componenten van de indicator, met name de vooruitzichten voor de werkgelegenheid, de vraag en de bestellingen bij de leveranciers.

In de dienstverlening aan de bedrijven oordeelden de ondernemers enkel over hun huidige activiteitsniveau positiever.

In de verwerkende nijverheid werd de verbetering volledig ondersteund door een gunstiger beoordeling van het totale orderbestand.

In de bouwnijverheid, waar de conjunctuur voor de derde maand op rij verstevigde, werd het materiaal nog intensiever gebruikt, groeide het orderbestand aan en blijven de bedrijfsleiders licht optimistisch over het toekomstige verloop van de vraag.

De algemene synthetische afgevlakte curve, die de onderliggende conjunctuurtendens weergeeft, is licht opwaarts gericht.

Conjunctuurindicatoren

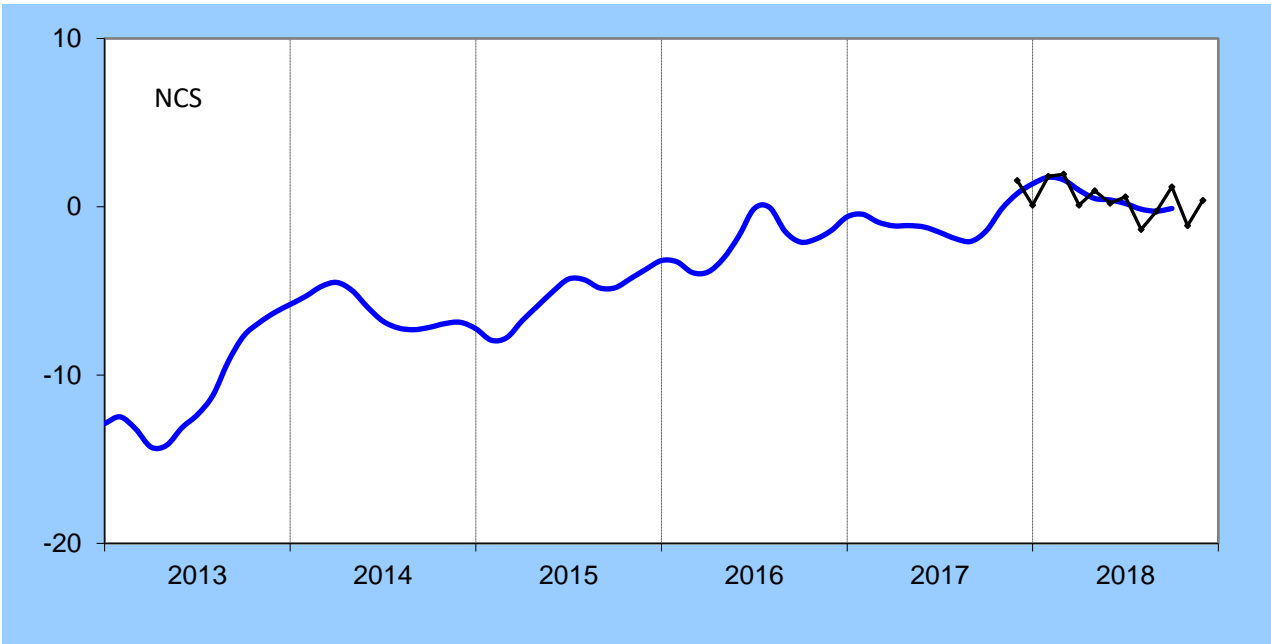
	Synthetische bruto curve			Synthetische afgevlakte curve ¹
	Oktober 2018	November 2018	Verandering in punten	Verandering in punten
Verwerkende nijverheid	-4,0	-3,0	1,0	0,1
Dienstverlening aan de bedrijven	7,3	8,9	1,6	-0,7
Bouwnijverheid	5,8	6,7	0,9	0,1
Handel	-9,0	0,2	9,2	-0,6
Algemene synthetische curve	-1,1	0,4	1,5	0,2

¹ De afgevlakte curve heeft een vertraging van twee maanden voor de algemene synthetische curve en van vier maanden voor de afzonderlijke bedrijfstakken.

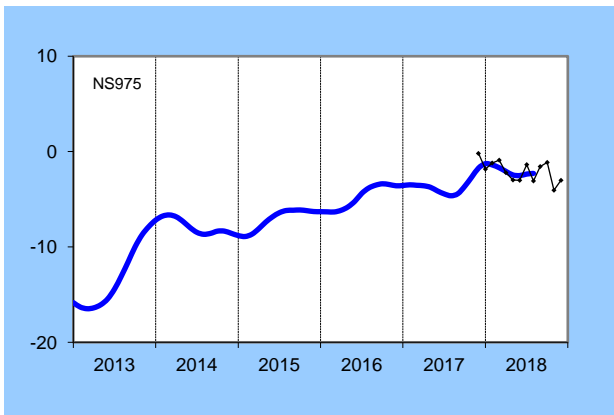
Bron: NBB.

GRAFIEK 1 - SYNTHETISCHE CURVEN

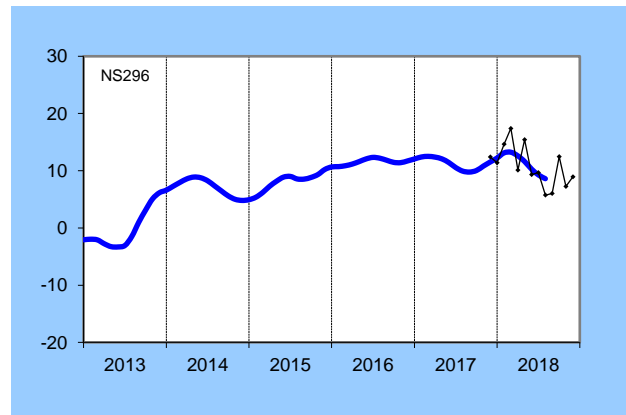
ALGEMENE SYNTHETISCHE CURVE

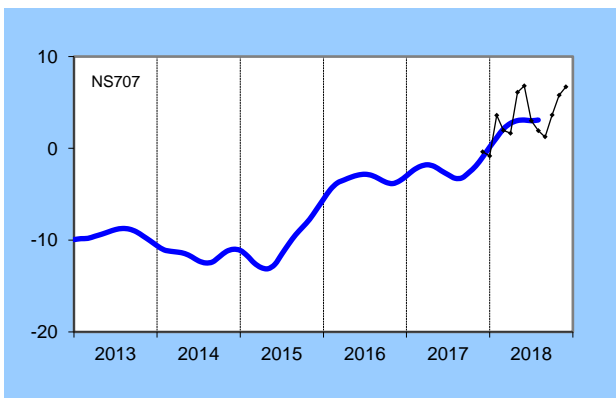
VERWERKENDE NIJVERHEID

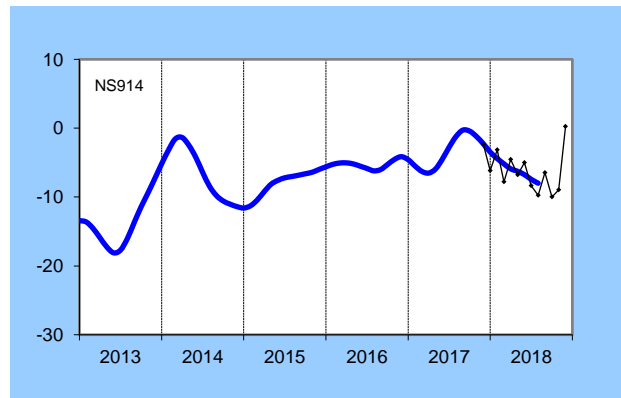
DIENSTVERLENING AAN BEDRIJVEN

BOUWNIJVERHEID

HANDEL

— Seizoengezuiverde en afgevlakte reeks
Bron: NBB

◆ Seizoengezuiverde reeks

SYNTHETISCHE CURVEN EN ONDERLIGGENDE COMPONENTEN

TABEL 1

Seizoengezuiverde saldi van de antwoorden "stijging" of "hoger dan normaal" (+) en "daling" of "lager dan normaal" (-).	1980-2018 ¹			Bruto reeks				Afgevlakte reeks			
	Min.	Max.	Avg.	2018				2018			
				Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Juni	Juli	Aug.	Sept.
Algemene synthetische curve	- 31,8	+ 9,2	- 7,2	- 0,3	+ 1,2	- 1,1	+ 0,4	+ 0,2	- 0,1	- 0,3	- 0,1
Curve verwerkende nijverheid	- 34,3	+ 6,0	- 10,2	- 1,6	- 1,1	- 4,0	- 3,0	- 2,4	- 2,3	.	.
Beoordeling gezamenlijke orderpositie	- 56,0	+ 10,0	- 21,3	- 8,9	- 6,8	- 15,9	- 9,9	- 8,4	- 8,7	.	.
Beoordeling peil van de voorraden ²	- 12,9	+ 25,0	+ 6,0	- 3,0	- 3,5	+ 0,6	+ 1,3	+ 0,3	- 0,1	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 36,0	+ 8,0	- 8,5	- 3,3	- 4,3	- 2,2	- 2,5	- 3,1	- 3,2	.	.
Vooruitzichten van de vraag	- 37,0	+ 15,0	- 4,8	+ 2,9	+ 3,0	+ 2,5	+ 1,6	+ 2,9	+ 2,9	.	.
Curve dienstverlening aan bedrijven	- 41,7	+ 34,0	+ 10,6	+ 6,0	+ 12,5	+ 7,3	+ 8,9	+ 9,3	+ 8,6	.	.
Beoordeling uitgeoefende activiteit	- 54,4	+ 20,0	- 4,5	+ 1,6	+ 6,4	- 3,7	+ 2,5	+ 1,8	+ 1,7	.	.
Vooruitzichten activiteit	- 32,0	+ 51,7	+ 23,1	+ 8,4	+ 21,4	+ 14,6	+ 13,5	+ 16,0	+ 15,3	.	.
Vooruitzichten van de marktvraag	- 43,0	+ 45,0	+ 14,3	+ 8,0	+ 9,6	+ 10,9	+ 10,8	+ 9,6	+ 9,2	.	.
Curve bouw	- 39,0	+ 24,3	- 7,2	+ 1,2	+ 3,6	+ 5,8	+ 6,7	+ 3,0	+ 3,1	.	.
Verloop orderbestand	- 52,0	+ 40,0	- 4,4	+ 4,8	+ 11,5	+ 10,6	+ 12,0	+ 7,9	+ 8,2	.	.
Verloop ingeschakeld materieel	- 19,4	+ 24,0	+ 1,8	- 0,4	+ 1,5	+ 3,7	+ 6,2	+ 2,4	+ 2,1	.	.
Beoordeling orderbestand	- 74,0	+ 30,0	- 23,2	- 1,6	- 0,7	+ 4,7	+ 3,5	- 0,5	- 0,5	.	.
Vooruitzichten van de vraag	- 39,0	+ 21,0	- 3,1	+ 2,1	+ 2,2	+ 4,3	+ 5,1	+ 3,5	+ 3,3	.	.
Curve handel	- 28,6	+ 16,0	- 2,1	- 6,5	- 10,0	- 9,0	+ 0,2	- 7,4	- 8,0	.	.
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 18,4	+ 18,0	+ 1,8	- 3,8	- 7,1	- 5,3	+ 4,0	- 3,8	- 4,2	.	.
Vooruitzichten van de vraag	- 40,0	+ 29,0	+ 0,0	+ 0,6	- 9,5	- 11,2	- 1,1	- 5,3	- 6,1	.	.
Vooruitzichten bestellingen bij leveranciers	- 39,0	+ 15,0	- 7,2	- 16,3	- 13,5	- 10,3	- 2,1	- 11,9	- 12,8	.	.

¹ Minimum, maximum en gemiddelde waarde van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1980.

² Een positief, respectievelijk negatief saldo, betekent dat de voorraden volgens het oordeel van de bedrijfsleiders respectievelijk hoger, lager dan normaal voor het seizoen beoordeeld worden. Bij de berekening van de synthetische curven wordt het teken van deze indicator daarom geïnverteerd.

OVERIGE INDICATOREN VAN HET CONJUNCTUURONDERZOEK

TABEL 2

Seizoengezuiverde saldi van de antwoorden "stijging" of "hoger dan normaal" (+) en "daling" of "lager dan normaal" (-).	1980-2018 ¹			Bruto reeks				Afgevlakte reeks				
	Min.	Max.	Avg.	2018				2018				
				Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Juni	Juli	Aug.	Sept.	
Verwerkende nijverheid												
Verloop productietempo	- 33,0	+ 20,0	- 0,8	+ 0,8	+ 4,8	- 3,6	+ 9,7	- 0,6	+ 0,5	.	.	
Verloop binnenlandse bestellingen	- 35,0	+ 16,0	- 7,7	+ 3,0	+ 1,3	- 1,2	+ 2,6	- 5,1	- 3,4	.	.	
Verloop buitenlandse bestellingen	- 44,0	+ 30,0	- 2,5	+ 8,1	+ 9,3	- 3,4	+ 11,3	+ 1,8	+ 3,0	.	.	
Beoordeling buitenlandse orderpositie	- 61,0	+ 10,0	- 22,7	- 12,8	- 11,4	- 15,1	- 11,2	- 11,2	- 11,6	.	.	
Verloop van de prijzen	- 21,0	+ 24,0	+ 1,1	+ 7,2	+ 5,4	+ 10,2	+ 4,5	+ 6,8	+ 6,2	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 24,0	+ 43,0	+ 6,8	+ 10,4	+ 10,1	+ 10,5	+ 6,9	+ 8,5	+ 8,9	.	.	
Bezettingsgraad productievermogen (in procenten van het totale productievermogen) Bron: driemaandelijks enquête naar het productievermogen	70,1	84,6	79,0	-	-	80,4	-					
Dienstverlening aan bedrijven												
Verloop van de activiteit	- 38,0	+ 37,0	+ 10,1	+ 3,0	+ 10,7	- 7,4	+ 21,5	+ 2,6	+ 2,7	.	.	
Verloop van de werkgelegenheid	- 49,4	+ 34,0	+ 7,1	+ 6,4	+ 11,4	+ 14,2	+ 15,0	+ 9,9	+ 9,6	.	.	
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 35,0	+ 48,0	+ 17,7	+ 14,8	+ 10,1	+ 12,2	+ 14,5	+ 16,8	+ 15,3	.	.	
Verloop van de prijzen	- 15,8	+ 12,0	+ 1,9	+ 6,9	+ 4,8	+ 4,2	+ 8,8	+ 5,6	+ 5,3	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 13,0	+ 30,0	+ 6,6	+ 13,5	+ 13,4	+ 15,7	+ 14,9	+ 13,1	+ 14,0	.	.	
Bouw												
Verloop van de activiteit	- 44,0	+ 34,7	- 4,5	+ 6,6	+ 5,9	+ 4,8	+ 10,6	+ 5,9	+ 6,0	.	.	
Verloop van de werkgelegenheid	- 38,0	+ 22,0	- 5,3	+ 0,4	+ 2,7	- 2,9	- 3,8	+ 3,1	+ 2,9	.	.	
Vooruitzichten werkgelegenheid	- 50,0	+ 30,0	- 5,0	+ 10,6	+ 11,2	+ 11,1	+ 15,6	+ 11,0	+ 11,1	.	.	
Verloop van de prijzen	- 27,1	+ 32,0	- 2,0	+ 10,2	+ 1,6	+ 6,7	+ 6,9	+ 5,6	+ 5,7	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 20,6	+ 46,0	+ 5,1	+ 7,1	+ 6,0	+ 6,7	+ 7,1	+ 8,9	+ 8,1	.	.	
Handel												
Verloop van de omzet	- 47,9	+ 43,0	- 0,2	- 7,6	+ 6,6	- 43,9	+ 5,3	- 11,9	- 11,4	.	.	
Beoordeling omzetverloop	- 41,6	+ 28,0	- 9,1	+ 2,9	+ 1,1	- 41,6	- 9,5	- 12,1	- 11,8	.	.	
Beoordeling peil van de voorraden ²	- 12,9	+ 32,0	+ 12,1	+ 15,0	+ 6,4	+ 11,4	+ 13,0	+ 14,8	+ 14,7	.	.	
Verloop van de prijzen	- 20,0	+ 50,0	+ 2,0	+ 1,8	+ 2,8	+ 8,5	+ 5,2	+ 5,7	+ 5,7	.	.	
Vooruitzichten van de prijzen	- 11,0	+ 66,2	+ 11,4	+ 7,1	+ 0,2	+ 8,3	+ 4,7	+ 8,7	+ 8,2	.	.	

¹ Minimum, maximum en gemiddelde waarde van iedere indicator (bruto reeks) sinds januari 1980.

² Een positief, respectievelijk negatief saldo, betekent dat de voorraden volgens het oordeel van de bedrijfsleiders respectievelijk hoger, lager dan normaal voor het seizoen beoordeeld worden.

Trimestriële enquête bij de ondernemingen naar de kredietvoorwaarden – oktober 2018

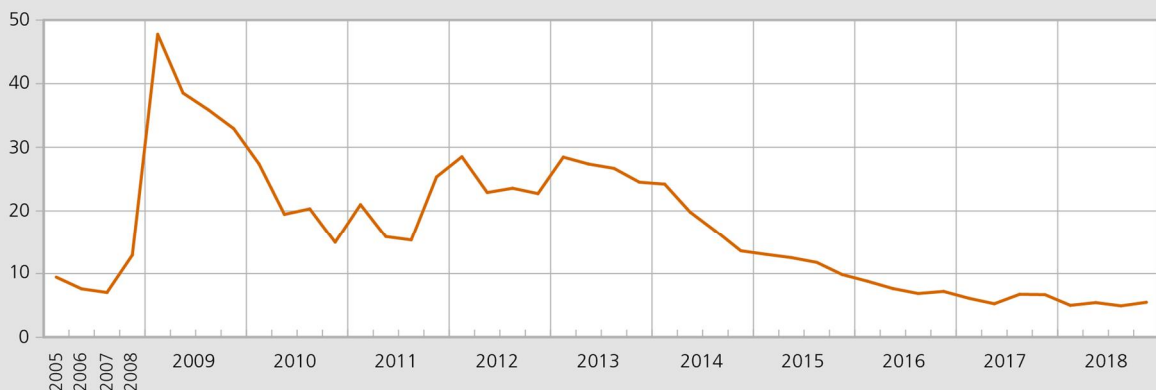
De perceptie van de kredietbelemmering is in oktober gestegen

Uit de in oktober 2018 gehouden kwartaalenquête naar de beoordeling van de kredietvoorwaarden door de ondernemingen blijkt dat de algemene voorwaarden voor de toegang tot bankkrediet zijn verslechterd ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Zo beliep het percentage ondernemingen dat de kredietvoorwaarden belemmerend vindt 5,5 % in oktober, tegen 4,9 % in juli. Hierdoor werd de verbetering van de vorige enquête volledig tenietgedaan.

Uit de resultaten naar bedrijfstak blijkt dat de kredietvoorwaarden als strakker dan in de voorgaande drie maanden werden beschouwd in de verwerkende nijverheid (van 3,0 % tot 4,5 %) en in de bouwnijverheid (van 5,1 % tot 6,1 %). In de diensten aan bedrijven bleef de perceptie van de kredietbelemmering nagenoeg op het peil van juli (van 6,8 % tot 6,5 %).

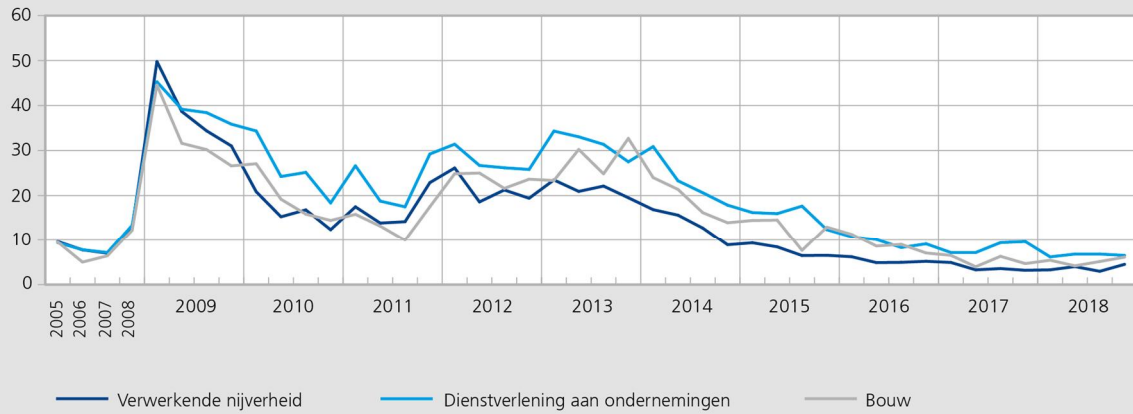
Naar ondernemingsgrootte bekeken, blijkt dat de kredietvoorwaarden niet als beperkend worden gepercipieerd door de zeer grote ondernemingen (meer dan 500 werknemers). De kleine, middelgrote en grote ondernemingen ervaren de voorwaarden echter als meer beperkend dan in de vorige enquête.

GRAFIEK 2 - PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹ - GEZAMENLIJKE INDICATOR

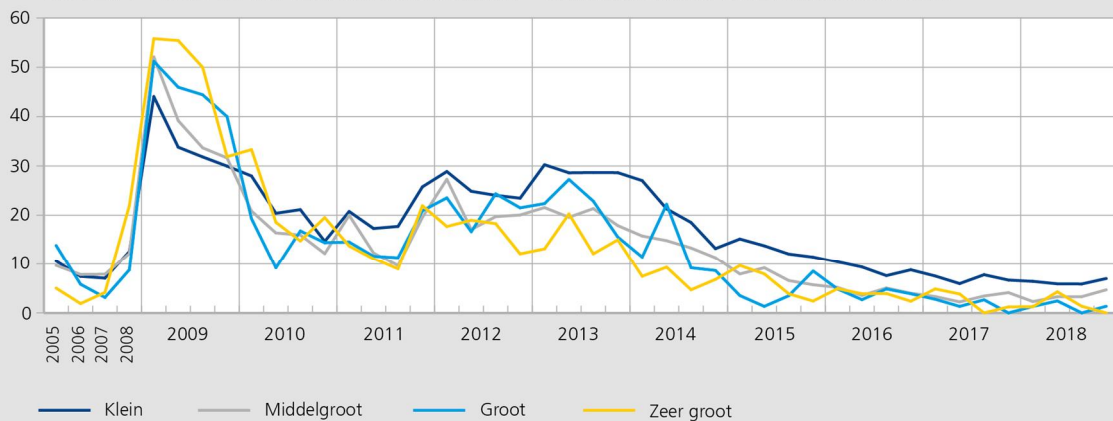
Bron: NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

GRAFIEK 3 - PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹ - OPSPLITSING NAAR BEDRIJFSTAK

Bron: NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

GRAFIEK 4 - PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹ - OPSPLITSING NAAR ONDERNEMINGSGROOTTE²

Bron: NBB - trimestriële enquête naar de kredietvoorwaarden.

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

² Klein = 1-49 werknemers; middelgroot = 50-249 werknemers; groot = 250-499 werknemers; zeer groot = 500 werknemers of meer.

TABEL 3 INDICATOR INZAKE DE PERCEPTIE VAN DE KREDIETBELEMMERING¹

	10-2017	01-2018	04-2018	07-2018	10-2018
Gezamenlijke indicator ²	6,7	5,0	5,4	4,9	5,5
Naar bedrijfstak					
Verwerkende nijverheid	3,2	3,3	4,0	3,0	4,5
Diensten aan bedrijven	9,6	6,2	6,8	6,8	6,5
Bouwnijverheid	4,7	5,4	4,2	5,1	6,1
Naar ondernemingsgrootte ³					
Klein	6,7	6,4	5,9	5,9	7,0
Middelgroot	4,1	2,3	3,3	3,3	4,7
Groot	0,0	1,3	2,4	0,0	1,4
Zeer groot	1,2	1,3	4,3	1,4	0,0

¹ Percentage bedrijven dat de huidige kredietvoorwaarden als belemmerend percipieert.

² Gewogen gemiddelde van de verwerkende nijverheid, de diensten aan bedrijven en de bouwnijverheid (criterium voor weging: uitstaande schulden bij kredietinstellingen). Binnen de bedrijfstakken worden de antwoorden van de bedrijven evenwel ongewogen berekend.

³ Klein: 1-49 werknemers; middelgroot: 50-249 werknemers; groot: 250-499 werknemers; zeer groot: 500 werknemers of meer.

Methodologie inzake de « perceptie van de kredietbelemmering » door de ondernemingen

Sinds februari 2014 publiceert de Nationale Bank van België (NBB) een indicator in het kader van de kwartaalenquête naar de kredietvoorwaarden die ze bij de ondernemingen houdt. Die indicator van de « perceptie van de kredietbelemmering » weerspiegelt welk percentage van de ondernemingen de huidige kredietvoorwaarden ongunstig interpreteert.

Die indicator blijkt, wat zijn statistische eigenschappen betreft, interessanter te zijn dan een indicator die het percentage gunstige interpretaties of het verschil tussen de gunstige en de ongunstige appreciaties zou weergeven. Hij is bovendien eenvoudig interpreteerbaar, aangezien de stijging (daling) ervan betekent dat de ondernemingen oordelen dat de kredietvoorwaarden strenger (soepeler) worden.

De door de NBB samengestelde indicator van de perceptie van de kredietbelemmering is sinds januari 2009¹ driemaandelijks beschikbaar.

¹ De resultaten van de driemaandelijks enquête naar de kredietvoorwaarden, uitgevoerd bij ondernemingen, worden tevens opgenomen en becommentarieerd in het driemaandelijks communiqué van het Observatorium voor krediet aan niet-financiële vennootschappen en dit samen met de Belgische resultaten van de ESCB-Bank Lending Survey.

(http://www.nbb.be/doc/DQ/BLS/NL/BLS_home.htm).